

2022

Ingericht EOA-onderwijs

Een vergelijkend onderzoek naar hoe scholen hun EOA hebben georganiseerd.

Deelonderzoek behorende bij 'EOA op z'n best'

Amarens Veenstra

1-7-2022

Inhoudsopgave

1. Voorwoord.....	3
2. Samenvatting.....	4
3 Onderzoeksvraagstuk.....	6
3.1 Intake.....	6
3.1.1 Intakeprocedure.....	6
3.1.2 Verlengde intake.....	7
3.2 Instroom.....	7
3.2.1. Reguliere instroom.....	7
3.2.2. Instroom uit Oekraïne.....	8
3.3 Door- en uitstroom.....	8
3.3.1 Doorstroom naar regulier.....	8
3.3.2 Gemiddelde uitstroomtijd.....	9
3.4 Lessentabel.....	10
3.5 Methodes en toetsen.....	11
3.6 Groepsindeling.....	12
3.7 Deelname reguliere programma.....	13
3.8 Overstap.....	13
3.8.1 Volgen na de overstap.....	14
3.8.2 Nazorg voor ontvangende scholen.....	14
3.8.3 Doorstroom 16+ leerling met PRO indicatie.....	14
3.9 Samenwerking.....	14
3.9.1 Samenwerking met externe partijen.....	14
3.9.2 Samenwerking met gemeente.....	14
3.9.3 Samenwerking met Samenwerkingsverband.....	15
3.9.4 Regionaal overleg.....	16
3.10 Inzichten.....	16
3.10.1 Waar de EOA-scholen trots op zijn.....	16
3.10.2 Waar de EOA-scholen op willen ontwikkelen.....	18
3.10.3 Wat de EOA-scholen mee willen geven aan andere EOA-scholen.....	19

1. Voorwoord

Dit onderzoek gaat over een specifieke vorm van onderwijs: de Eerste Opvang voor Anderstaligen (EOA). Het maakt deel uit van een groter onderzoek, in opdracht van een bestuur, dat als doel heeft om het EOA- onderwijs en de randvoorwaarden te bestuderen, om vervolgens keuzes te maken voor de (her)inrichting van het EOA.

EOA-onderwijs wordt vaak gegeven in Internationale Schakelklassen (ISK's) binnen een reguliere locatie voor voortgezet onderwijs, maar er zijn ook vo-locaties/ISK's die zich volledig richten op onderwijs aan anderstaligen.

Voor dit deelonderzoek hebben een aantal EOA/ISK-locaties uit het land data gedeeld.

Deze locaties variëren qua grootte van een vmbo-school met één EOA-klas tot een grote ISK met 40 klassen, met allerlei varianten daar tussenin.

Van al deze locaties zijn zoveel mogelijk gegevens verzameld, die een beeld geven van hoe het EOA-onderwijs is ingericht.

In hoofdstuk 2 is een samenvatting te lezen van alle verschillende onderwerpen die zijn behandeld. Deze samenvatting biedt een overzicht van de belangrijkste overeenkomsten en verschillen tussen de EOA-locaties.

In hoofdstuk drie wordt het onderzoeksvraagstuk uitgewerkt.

Hoewel de onderzoeksvraag geformuleerd is voordat het Oekraïne vraagstuk ging spelen, hebben de interviews plaatsgevonden terwijl alle locaties volop aandacht moesten geven aan de opvang van deze leerlingen. Ondanks de drukte die dit met zich meebracht, hebben de locaties tijd vrijgemaakt om hun informatie te delen. Hiermee tonen zij direct een competentie van EOA-medewerkers die veel locaties zelf al benoemen: flexibiliteit.

Mede namens de opdrachtgever, dank ik alle locaties voor hun deelname aan- en betrokkenheid bij dit onderzoek.

Ik hoop dat andere EOA-locaties dankbaar gebruik zullen maken van hun data, inzichten en goede voorbeelden.

Amarens Veenstra

Juli, 2022

2. Samenvatting

Voordat nieuwkomers kunnen worden geplaatst op een EOA-locatie, vindt er eerst een intake plaats. Alle locaties doen dit op een eigen manier en vijf locaties maken gebruik van een verlengde intake.

Alle onderzochte locaties hebben momenteel leerlingen afkomstig uit Syrië en Eritrea en daarnaast hebben de meeste locaties ook leerlingen uit Afghanistan, Polen, Somalië en Turkije.

Wat betreft leerlingen uit Oekraïne is er in de meeste gemeentes voor gekozen om deze apart op te vangen. Slechts bij een van de negen scholen worden Oekraïense leerlingen samen met de andere nieuwkomers opgevangen.

Wanneer we kijken naar hoe nieuwkomerskinderen het doen in het vervolgonderwijs, dan moeten we constateren dat zij gemiddeld wat lager uitstromen dan niet-anderstaligen. Vooral asielzoekerskinderen stromen lager uit dan niet-nieuwkomers. Bij de locaties die hebben deelgenomen aan het onderzoek stroomden de meeste leerlingen uit richting vmbo en mbo 1/entrée.

De gemiddelde tijd die nieuwkomers nodig hebben voor het afronden van het EOA-onderwijs varieert van anderhalf tot meestal twee jaar. Analfabeten doen er vaak een jaartje langer over.

De meeste EOA-klassen bestaan uit gemiddeld zo'n 15 - 16 leerlingen. Afhankelijk van hoe groot de school is kunnen de leerlingen in meerdere of mindere mate in niveaugroepen worden ingedeeld.

Wat betreft de lessentabel van de EOA-klassen kunnen we zeggen dat de meeste uren worden besteed aan Nederlands/NT2. De overige uren worden veelal ingezet voor wiskunde/ rekenen, sport, beeldende vakken, drama, mentorles, mens en maatschappij, mens en natuur, Engels en talentlessen.

De methodes Diglin, Disk, Nieuwsbegrip, Ster in lezen en Beter lezen zijn methodes die op de meeste locaties worden gebruikt. Sommige locaties gebruiken een handjevol methodes, terwijl andere locaties juist heel veel verschillende methodes gebruiken om de nieuwkomers lezen, luisteren, spreken en schrijven en de grammatica en spelling van het Nederlands bij te brengen.

De beste manier om snel Nederlands te leren, is door het veel te spreken met Nederlandstaligen. Het grootste aantal scholen kies er daarom voor om de nieuwkomers, daar waar het kan, mee te laten doen met activiteiten als projecten, sport en vieringen.

Wanneer de nieuwkomers na twee jaar mogen doorstromen, is de ontvangst van deze leerlingen wisselend. Sommige scholen hebben goede contacten met vervolgscholen en bij andere scholen kan het beter. Eén school begeleidt de leerlingen zelf naar het vervolg en naar het examen.

De EOA-scholen kunnen de leerlingen na uitstroom vaak het beste volgen als ze op een school binnen de eigen organisatie doorstromen.

Voor leerlingen ouder dan 16 jaar met een pro-indicatie is het soms moeilijk om een geschikte vervolgschool te vinden. Bij sommige locaties gaan ze toch naar pro, bij andere locaties worden ze in het mbo opgevangen.

Wat betreft de samenwerking kunnen we zeggen dat deze wisselend is. Dit geldt zowel voor samenwerking met externe partijen als voor samenwerking met de gemeente en het

samenwerkingsverband. Sommige scholen, gemeentes en samenwerkingsverbanden werken veel samen met elkaar, anderen juist weer niet.

De EOA-scholen zijn vooral trots op hun flexibiliteit, op hun team en op hun leerlingen.

Alle scholen hebben ontwikkelpunten waar zij volgend schooljaar mee aan de slag willen.

Deze punten komen soms overeen, maar kunnen ook sterk verschillen.

De scholen hebben elkaar mooie tips gegeven. Deze gaan vooral over het zorgen voor goede relaties, het ondersteunen van de leerlingen en het team en het zorgen voor scholing van personeel.

Het was een bijzondere ervaring om een kijkje te mogen nemen in de EOA-scholen.

Alle locaties laten een grote mate van aanpassingsvermogen zien en staan open voor leren.

Maatwerk en gedifferentieerd werken zijn hier aan de orde van de dag. Dat maakt het voor reguliere vo-scholen zeker interessant om eens een bezoek te brengen aan een EOA/ISK-locatie.

3 Onderzoeksvraagstuk

Dit onderzoek heeft als doel om twee deelvragen van het grotere onderzoek “EOA op z'n best” te beantwoorden.

De eerste deelvraag is: ‘Hoe hebben andere scholen hun EOA-onderwijs ingericht?’ en de tweede deelvraag is: ‘Wat zijn *good practices* uit het land?’.

Middels dit onderzoek willen we graag te weten komen hoe de verschillende scholen hun EOA-onderwijs hebben georganiseerd, wat zij belangrijk vinden in het aanbieden van EOA-onderwijs en welke goede voorbeelden deze scholen hebben, zodat andere scholen hiervan kunnen leren.

EOA-onderwijs, ook wel bekend als ISK-onderwijs, vraagt om maatwerk. De EOA-locaties richten hun onderwijs daarom anders in dan reguliere locaties. Om de organisatie van EOA te kunnen vergelijken, zijn de volgende onderwerpen op de EOA-locaties bevestigd:

- De intake
- De instroom van anderstalige leerlingen
- De door-en uitstroom van de leerlingen
- De lessentabellen
- De methodes en toetsen die gebruikt worden
- De groepsindeling en groepsgrootte
- Deelname aan het programma van de reguliere klassen
- De overstap naar vervolgscholen
- (Regionaal) overleg
- Sterke punten, ontwikkelpunten en tips/good practices

Deze onderwerpen worden in de komende alinea's verder uitgewerkt.

3.1 Intake

“Wie is dit kind, wat kan het, welke behoeften zien we? Er zijn routines nodig binnen de school ... om vast te stellen welke achtergrond en behoeftes een kind heeft en daarbij een dossier aan te leggen dat met een kind mee kan, zodat er op eventuele nieuwe plekken op voortgebouwd kan worden. Is het kind eerder naar school geweest, in hoeverre is de schoolloopbaan voor kortere of langere tijd onderbroken? Is er in de vluchtelingenkampen in de eigen regio onderwijs gegeven? Wat is het ontwikkeltempo? Hoe is het opleidingsniveau van de ouders en wat is de thuissituatie momenteel? En welke wensen en verwachtingen hebben de kinderen en hun ouders?” Dit schrijft lector Maaïke Hajer¹ om uit te leggen dat de intake als sleutel dient om inzicht te krijgen in eerdere onderwijservaringen.

3.1.1 Intakeprocedure

Alle deelnemende EOA-scholen hebben een intake met de nieuwkomers. Deze intakes bestaan uit een gesprek met de nieuwkomer en de ouders/verzorgers. Alle vestigingen hebben hun eigen manier van intake vastgelegd. De procedures verschillen echter niet veel van elkaar. Bij alle intakes wordt vastgelegd wie de leerling is, wat zijn achtergrond is en welke vorm(en) van onderwijs hij heeft genoten. Daarnaast nemen zeven van de negen scholen toetsen af, om inzicht te krijgen in de

---

¹ Onderwijs aan nieuwkomers organiseren- belangrijke inzichten en principes (PICA 2017)

taalleerbaarheid en de rekenvaardigheid van de leerlingen. Zij gebruiken hier de toetsen van Bureau ICE voor. De andere twee locaties hebben een verlengde intake en nemen in de periode na het intakegesprek intake-toetsen af.

Bij alle locaties worden de intake-gegevens met een aantal experts of met het team besproken, om vervolgens samen te bepalen waar de leerling het beste geplaatst kan worden.

3.1.2 Verlengde intake

Vijf van de negen scholen maken gebruik van een verlengde intake voor alle leerlingen. In een periode van ongeveer acht weken worden de leerlingen geobserveerd en eventueel (verder) getoetst. Het doel van de verlengde intake is om informatie te verzamelen over de leerbaarheid en de instructiegevoeligheid van de leerling. Op basis daarvan wordt het verwachte uitstroomprofiel van de leerling bepaald.

Eén school is het gebruik van de verlengde intake aan het verkennen, maar heeft daar nog geen besluit over genomen. Eén school doet de verlengde intake alleen op advies en gebruikt deze periode om de taalleerbaarheid te verkennen. Eén school doet geen verlengde intake meer, omdat zij het niet praktisch vonden om verschillende niveaus naast elkaar te observeren.

Eén school doet extra onderzoek wanneer zij vermoeden dat een leerling een extra ondersteuningsbehoefte heeft.

3.2 Instroom

Wanneer we kijken naar de landen van herkomst van de leerlingen, geven de locaties aan dat de samenstelling wisselt. Dit heeft verschillende oorzaken. Voor de hand liggend is een oorzaak die ligt bij oorlog of onrust in een land, waardoor mensen op de vlucht slaan. Een andere oorzaak ligt bij gezinshereniging. Deze kan soms nog voortduren tot vele jaren na de eerste instroom vanuit het land van herkomst. Ook incidentele gebeurtenissen, zoals de Brexit, kunnen ervoor zorgen dat er een nieuwe stroom leerlingen op gang komt.

3.2.1 Reguliere instroom

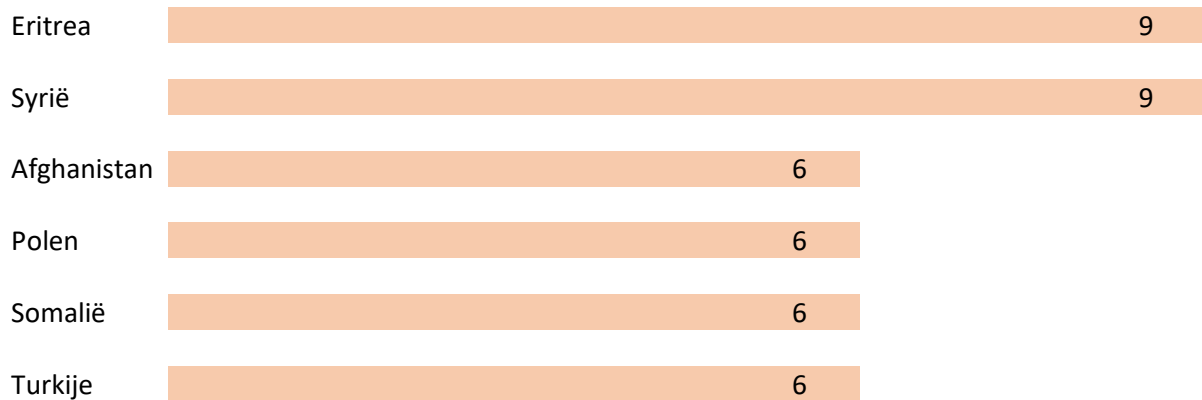
Met name de grote scholen die regionaal opvangen en alleen EOA aanbieden, hebben een grote diversiteit aan landen van herkomst. Dit kan oplopen tot een aantal van 35 verschillende landen. Ook wanneer een EOA-school een specifieke groep opvangt, zoals een school die veel AMV-ers (Alleenstaande minderjarige vreemdelingen) opvangt, loopt het aantal landen van herkomst flink op. Bij de andere scholen is het aantal landen van herkomst lager, gemiddeld vijf landen.

De huidige instroom laat zien dat alle deelnemende scholen momenteel leerlingen opvangen die afkomstig zijn uit Syrië en Eritrea.

Daarnaast vangen de meeste deelnemende scholen leerlingen op afkomstig uit Afghanistan, Polen, Somalië en Turkije.

Vervolgens wordt het beeld wisselender. Verschillende scholen, gemiddeld twee á drie scholen, vangen leerlingen op die komen uit: Zuid-Afrika, Filippijnen, Brazilië, Oeganda, Pakistan, Rusland, Irak, Bulgarije, Thailand, China, Armenië en Nepal. Opvallend hierbij is dat een aantal scholen ook leerlingen uit Nederland opvangt. Dit zijn vaak leerlingen die in Nederland zijn geboren, elders zijn opgegroeid en recent zijn teruggekeerd. Bij een aantal van deze leerlingen was dit het gevolg van de Brexit.

De grote EOA-locaties vangen vervolgens nog enkele leerlingen op uit heel veel verschillende landen. Een aantal voorbeelden daarvan zijn: Spanje, Kenia, Egypte, Marokko, Gambia, Slowakije, Ghana, Kaapverdië, Roemenië, Congo, Guinee, Hongarije, Engeland, Canada, Frankrijk, Ivoorkust, Tunesië, Burundi, Dominicaanse Republiek, Nederlandse Antillen, Azerbeidzjan, Tadzjikistan, Mongolië en Portugal.

Figuur 1: Landen van herkomst die het meest vertegenwoordigd zijn N=9

3.2.2 Instroom uit Oekraïne

Ten tijde van de afname van de interviews was de instroom van leerlingen afkomstig uit Oekraïne in volle gang. Hierdoor was de opvang van deze leerlingen direct een goed voorbeeld van wat er wordt geregeld op het moment dat er een piek ontstaat.

Aangezien leerlingen afkomstig uit Oekraïne een andere status hebben dan de leerlingen die de EOA-scholen regulier opvangen (ze vallen onder de gemeente en niet onder het COA), zie je dat de meeste scholen en gemeentes gekozen hebben voor een aparte opvang van deze leerlingen. Slechts een van de negen deelnemende scholen vangt de Oekraïense leerlingen op binnen hun reguliere opvang. Eén school vangt de Oekraïense leerlingen op in aparte klassen binnen de eigen school. Indien nodig kunnen Oekraïense leerlingen daar worden overgeplaatst naar een reguliere ISK-klas. Eén school denkt erover om in schooljaar 22-23 de Oekraïense en reguliere EOA-klassen te gaan mengen.

3.3 Door- en uitstroom

3.3.1 Doorstroom naar regulier

Van zeven van de negen scholen hebben we voor dit onderzoek gegevens van de uitstroom kunnen krijgen. Van de meeste scholen betreft dit de uitstroomgegevens van een jaar. Van één school hebben we de gegevens van verschillende jaren opgeteld. Op één school is ervoor gekozen om de leerlingen niet door te laten stromen naar andere locaties, maar ze op te leiden naar het examen op de eigen locatie.

Wanneer we de totale cijfers van de zes locaties bekijken, ontstaat hieruit het beeld dat een groot percentage van de nieuwkomers uitstroomt richting vmbo en mbo Entree.

De overheid heeft recent (april 2022)² een onderzoek gepubliceerd over de schoolloopbanen van nieuwkomers. Hierin staat: “Het definitieve schooladvies ligt voor nieuwkomers gemiddeld ongeveer een half niveau lager (vmbo-gt) dan voor niet-nieuwkomers (vmbo-gt/havo). Voor kinderen van arbeidsmigranten is het beeld gunstiger: hun initiële schooladvies, toetsadvies en definitieve schooladvies verschillen niet significant van die van niet-nieuwkomers. Voor asielzoekerskinderen is dit anders: hun initiële schooladvies, toetsadvies en definitieve schooladvies liggen lager dan voor niet-nieuwkomers. Dit komt mogelijk omdat deze kinderen vaker pas op latere leeftijd naar Nederland kwamen of belemmerd worden door trauma’s.”

De onderzochte locaties herkennen het beeld dat de nieuwkomers lager uitstromen dan niet-nieuwkomers. Locaties die leerlingen volgen in het reguliere onderwijs geven aan dat veel leerlingen na het behalen van hun diploma gebruik maken van de mogelijkheid om nog verder te kunnen gaan leren en gaan ‘stapelen’.

	VSO	PRO	vmbo	mavo	havo	VWO	Mbo 1/ Entrée	Mbo schakel	Mbo 2
School 1	0 %	45 %	9 %	0 %	9 %	9 %	18 %	9 %	0 %
School 2	0 %	19 %	57 %	3 %	6 %	3 %	12 %	0 %	0 %
School 3	0 %	15 %	23 %	19 %	8 %	0 %	8 %	0 %	27 %
School 4	9 %	27 %	0 %	0 %	0 %	0 %	46 %	18 %	0 %
School 5	4 %	4 %	46 %	0 %	9 %	0 %	37 %	0 %	0 %
School 6	2 %	7 %	5 %	10 %	6 %	0 %	69 %	0 %	0 %
School 7	0 %	15 %	15 %	12 %	12 %	0 %	43 %	3 %	0 %
Totaal:	2 %	13 %	25 %	7 %	7 %	1 %	42 %	1 %	2 %

Figuur 2: Percentages uitstroom

N=7

3.3.2 Gemiddelde uitstroomtijd

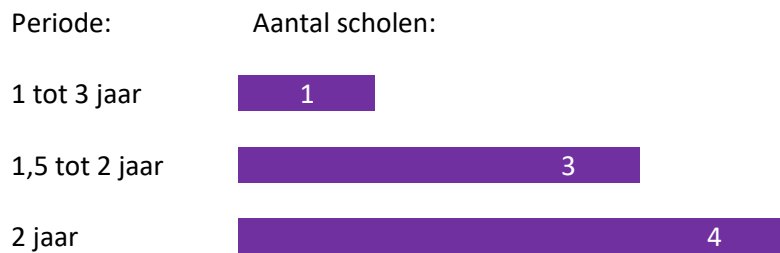
De gemiddelde uitstroomtijd verschilt iets per locatie, maar niet veel. De uitstroomtijd is mede afhankelijk van de mogelijkheden om eerder in te stromen, en dat is weer afhankelijk van de mogelijkheden om binnen de eigen school/organisatie makkelijk te kunnen doorstromen. Wanneer een leerling doorstroomt buiten de eigen organisatie nodig heeft, vraagt dit in de meeste gevallen erg veel overtuigingskracht.

Om de overgang voor zowel de leerling als de ontvangende klas soepel te laten verlopen, kiezen de meeste scholen daarnaast voor vaste uitstroommomenten, bijvoorbeeld bij de start van het nieuwe schooljaar, of na de vakanties.

Over het algemeen betekent dit dat de meeste leerlingen de twee jaar vol maken. Analfabeten hebben vaak een jaar langer nodig om door te kunnen stromen naar regulier onderwijs.

² Schoolloopbanen van nieuwkomers (IvHO, 2022)

In de uitvraag naar de gemiddelde uitstroomtijd zijn de analfabeten niet meegenomen, omdat het aantal analfabeten wisselt, en de uitstroomperiode daardoor minder inzichtelijk wordt.

Figuur 3: Gemiddelde uitstroomtijd van de leerlingen

N=8

3.4 Lessentabel

Alle scholen hebben hun lesroosters ingericht, passend bij de organisatie van hun EOA-onderwijs. Hierdoor zijn de lesroosters heel wisselend, maar ze vertonen daarnaast ook verschillende overeenkomsten.

In alle scholen wordt, zeker in het begin, het grootste aantal uren besteed aan Nederlands/NT2. Afhankelijk van de mogelijkheid om meer niveaugroepen te kunnen samenstellen, kan het rooster verder aangepast worden. Bij scholen die veel klassen hebben, zijn er meer mogelijkheden om voor de uitstroomklassen het aantal lessen in zaakvakken te verhogen. Deze scholen kunnen ook meer aandacht besteden aan vakken als LOB.

Om de lessentabellen zo goed mogelijk te kunnen vergelijken, is M&M de verzamelnaam voor zowel Mens en Maatschappij als Wereldoriëntatie en Aardrijkskunde en Geschiedenis.

M&N is ook een verzamelnaam en staat voor Mens en Natuur, Kennis der Natuur, Natuur/Scheikunde (NASK) en de losse vakken natuurkunde, scheikunde en biologie.

In figuur 4 zijn de tien meest voorkomende vakken met elkaar vergeleken.

Naast deze tien vakken bieden drie scholen nog LOB/Burgerschap aan, twee scholen kookles, twee scholen Techniek, één school Economie, één school Verzorging, één school Leren Leren, één school Coach-uur en één school Stage.

Een aantal locaties biedt daarnaast Zwemmen aan, of probeert dit weer te organiseren. Eén school heeft dit opgenomen in het lesrooster, bij één school wordt zwemmen aangeboden tijdens de LO-uren en bij één school kan het vrijwillig buiten het lesrooster om gekozen worden.

		NL NT2	Wis/ Rek	Sport	Beeld end	Drama muz.	Ment. les	M&M	M&N	Eng	Talent les	Totaal
School A	1 klas	13	3	4	2	1	1	3				29
School B	2 klassen	15	2	2	1,5					1,5		25
School C	12 klassen	14	4	2	2*		2,25					26,25
School D	tot A1	15	4	4	2	2		3	2	3		35
	A1-A2	13	4	2	2	2		2	2	3	3	35
	A2-1F	13	4	3		2		3	4	3		35
School E	Instroom 12-15	10,3	5,3	4	4	2	4	0,3	0,3		1,3	31,5
	Uitstroom 12-15	7	4	2	2		3	1	1		8	30
	Instroom >15	12,7	4,7	4	2,7	1,3	2	1,3	1,3		2	32
	Uitstroom >15	9	3	2	2		2	2	1	1	8	32
School F	Theoretisch	17	5	2	2	1	2	2		3		35
	Praktisch	13	4	2	2	2	2	2		3		35
School G	Starters	15	4	2	4	1	2					30
	Half gevorderd	15	4	2	2	1	2		2	2		31
	Uitstroom B/K	8	4		2	1	2	4	4	3		28
	Uitstroom MHV	8	4	2	2	1	2	4	4	3		30
School H	Instroom	14	3	2	2		1	3			3	32
	Uitstroom	11	3	2	2		1	2	3	2	3	32

* Combinatie van beeldend, ICT en koken

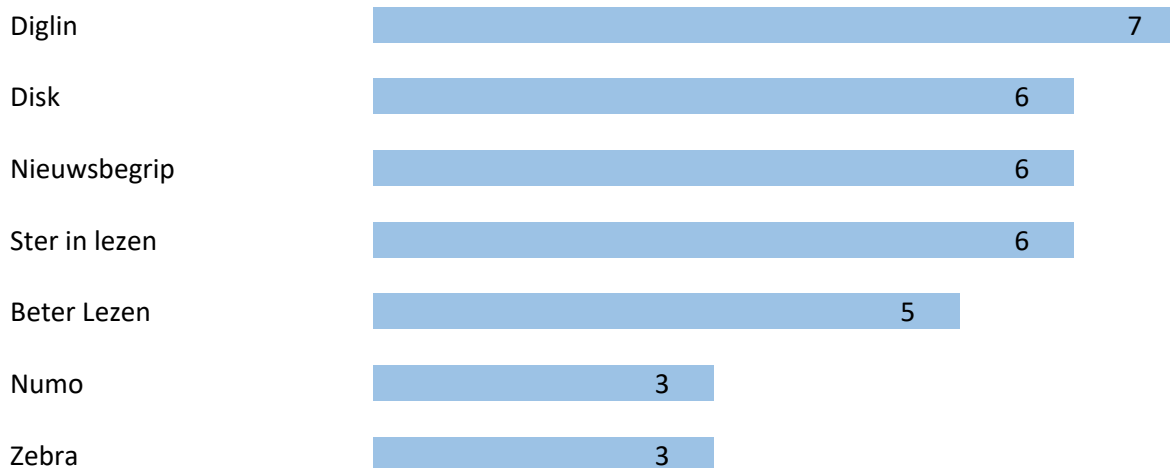
Figuur 4: Lessentabel meest voorkomende vakken

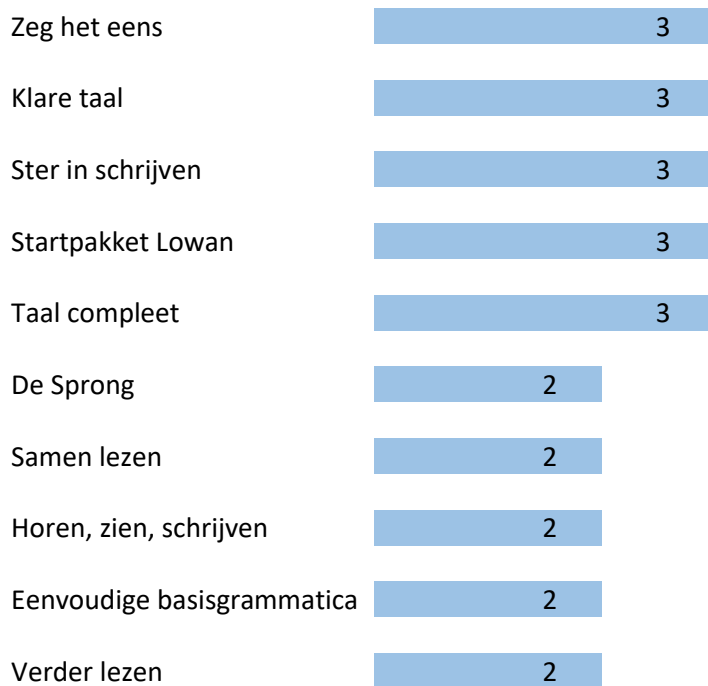
N=8

3.5 Methodes en toetsen

Er zijn verschillende methodes voor Nederlands/NT2 die voor EOA gebruikt kunnen worden. Het aantal methodes dat door de deelnemende scholen gebruikt wordt voor de EOA-classes wisselt per vestiging.

Een aantal methodes voor Nederlands/NT2 wordt door meerdere locaties gebruikt. Deze zijn in figuur 5 opgenomen.

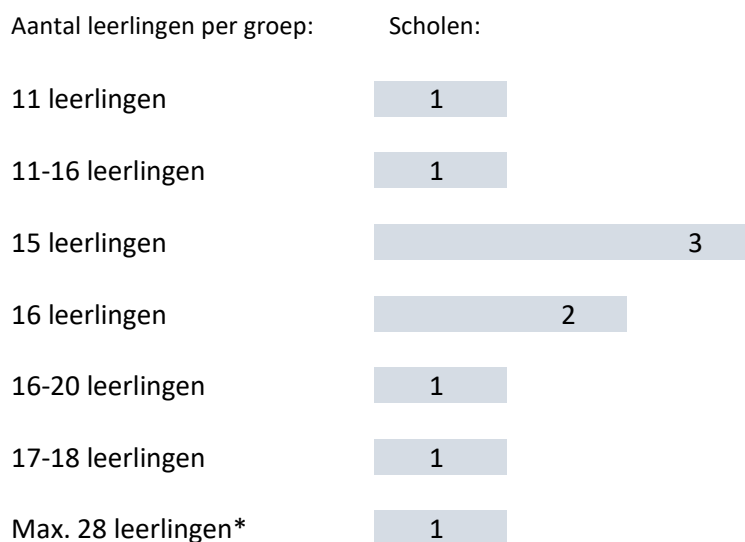

Figuur 5: Meest gebruikte methodes voor Nederlands/NT2 N=9

Wat toetsen betreft maken alle vestigingen gebruik van de toetsen van bureau ICE en daarnaast eventueel van methode-gebonden toetsen.

3.6 Groepsindeling

De meeste scholen hebben groepen van ongeveer vijftien á zestien nieuwkomers. Uitzondering daarop is een kleine school, die een maximum van elf leerlingen hanteert, en een grote ISK, die een maximum van achtentwintig leerlingen hanteert bij uitstroombegroepen van kader en hoger.

* Uitstroom kader en hoger

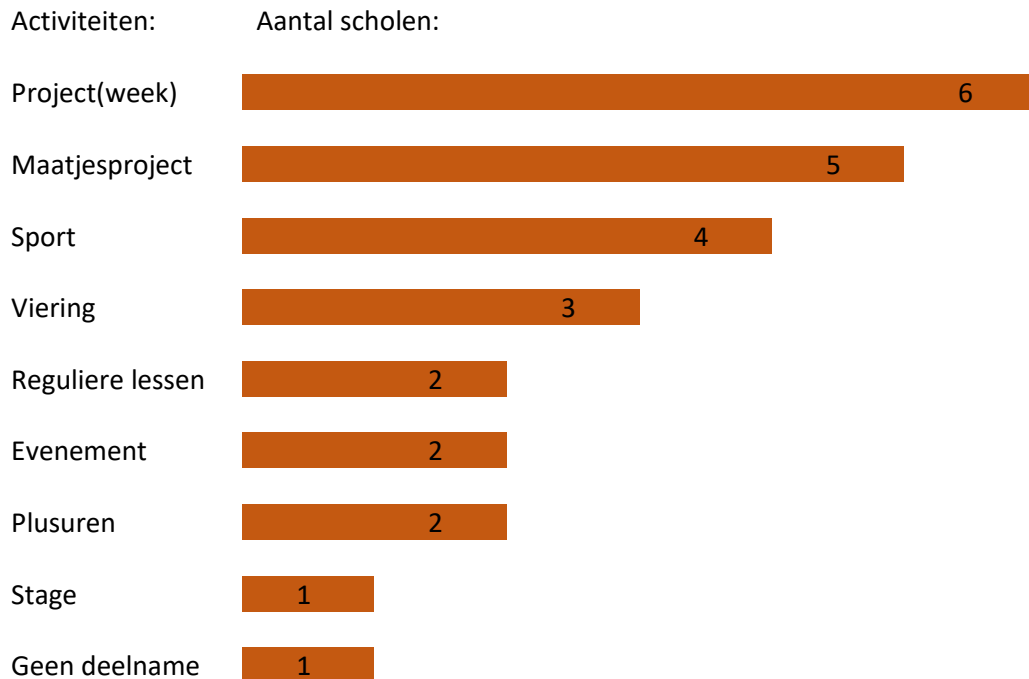
Figuur 6: Aantal leerlingen per groep N=9

3.7 Deelname reguliere programma

Acht van de negen scholen bieden de nieuwkomers mogelijkheden om te integreren met reguliere klassen/leerlingen. De negende school heeft dit als ontwikkelpunt genoteerd.

Voor scholen waar niet alleen EOA-onderwijs wordt geboden is de ontmoeting met niet-nieuwkomers makkelijker te organiseren dan voor volledige EOA/ISK-scholen.

De meeste scholen hebben mogelijkheden gevonden in extra activiteiten buiten het rooster. De twee scholen die wel mogelijkheden hebben gevonden binnen het reguliere rooster, hebben die gevonden bij de vakken tekenen, handvaardigheid, verzorging en koken.

Figuur 7: Deelname aan programma van reguliere klassen

N=9

3.8 Overstap

De overstap naar regulier onderwijs is per locatie verschillend en daarnaast ook nog eens wisselend per ontvangende school. Bij één locatie stromen de leerlingen, zoals eerder gezegd, bijna allemaal binnen de eigen locatie door en doen daar examen. Voor leerlingen die niet binnen de eigen locatie kunnen blijven, zoekt deze school een passende samenwerking met een andere locatie.

Sommige scholen hebben een warme overdracht. Deze vindt vaker plaats wanneer de overdracht plaatsvindt naar een locatie binnen de eigen organisatie, maar sommige locaties hebben ook goede afspraken kunnen maken met externe scholen.

Acceptatie van het vervolgadvis is ook wisselend. Bij twee scholen is het advies bindend. Eén school heeft met de andere scholen in de regio een convenant opgesteld, waarin is vastgelegd dat hun advies bindend is.

Bij andere scholen neemt een deel van de ontvangende scholen het advies over en gaat een deel hun eigen weg. Sommige scholen zijn zelfs huiverig voor het aannemen van nieuwkomers.

3.8.1 Volgen na de overstap

Het kunnen volgen van de leerlingen na hun overstap is afhankelijk van een aantal factoren. Het hangt bijvoorbeeld af van of de leerling binnen de regio blijft wonen, of de ontvangende school open staat voor het delen van informatie en of de leverende school beleid en/of tijd heeft om de leerlingen na de overstap te volgen. Leerlingen die overstappen naar het reguliere onderwijs binnen de eigen organisatie, worden vaak beter gevolgd.

Twee scholen regelen een terugkoppeling van ontvangende scholen van het studiesucces van oud-leerlingen. Eén van deze scholen organiseert twee keer per jaar een reünie voor oud-leerlingen. Bij één van deze reünies worden ook de huidige EOA-leerlingen uitgenodigd.

3.8.2 Nazorg voor ontvangende scholen

Alle locaties zijn expertisecentrum voor de regio, op één school na, daar is de locatie met de meeste taalklassen expertisecentrum. De invulling hiervan is wisselend, en is bij een aantal scholen op een lager pitje komen te staan, vanwege de lockdowns.

Scholen geven vooral advies na vragen van ontvangende scholen, soms wordt een workshop gegeven, of werd dit gedaan voor corona. Eén school is heel ver in het vervullen van zijn rol als expertisecentrum. Daar wordt via het Samenwerkingsverband een cursus van ITTA aangeboden en heeft iedere school een NT2-deskundige. Deze deskundige is aanspreekpunt voor de coördinator van de EOA-locatie.

3.8.3 Doorstroom 16+ leerling met PRO indicatie

Veel scholen herkennen het probleem van de doorstroom van leerlingen die ouder zijn dan zestien jaar, die eigenlijk een PRO indicatie hebben. De oplossing van dit probleem wisselt, en hangt vooral af van (goede) samenwerking binnen de regio.

Bij sommige scholen lukt het om deze leerlingen naar een mbo Entree-opleiding te krijgen, of anders naar een leer-werktraject. Bij één school wordt deze doelgroep toegelaten tot mbo 1, omdat daar NT2-expertise aanwezig is. Bij een andere school vangen ze de leerlingen op tot en met 17 jaar en zit mbo 1 bij PRO in. Vaak doen deze leerlingen dan al een paar vakken mee. Bij weer een andere school gaat het dit jaar om een groep van acht leerlingen, waardoor er is besloten deze groep een maatwerk-traject ter voorbereiding op het mbo aan te bieden.

Bij een andere school gaan deze leerlingen vaak toch naar PRO, ondanks hun leeftijd.

3.9 Samenwerking

3.9.1 Samenwerking met externe partijen

De samenwerking met externe partijen is ook wisselend. Sommige scholen regelen alles zoveel mogelijk binnen de eigen organisatie en andere scholen hebben veel externe contacten.

De meeste scholen werken samen met andere (EOA-)scholen, het LOWAN, COA, GGD, Nidos en Vluchtelingenwerk.

Een aantal scholen werkt samen met welzijnsorganisaties, Stichting Leergeld, clubs, de muziekschool, kunstencentra, het wijkteam, de Rotary, de universiteit, het mbo, educatieve centra, maatjesprojecten en/of de Tolktelefoon.

3.9.2 Samenwerking met gemeente

Wat betreft het contact met de gemeente was de respons “niet zoveel contact” (drie scholen) of “veel contact” (zes scholen).

Bij de drie scholen die aangeven dat er weinig contact is, bestaat de bijdrage van de gemeente uit het zorgen voor huisvesting plus het vergoeden van reiskosten, deelname aan het multidisciplinaire overleg (MDO), of het aanmelden van leerlingen plus het organiseren van presentaties rondom het thema 'anderstaligen'.

Bij de zes scholen die veel contact hebben met de gemeente wordt het contact als volgt omschreven:

- We hebben veel contact. We krijgen bijvoorbeeld prognoses voor de komende maanden.
- Ze regelen locaties, met de afdelingen leerplicht en onderwijs hebben we goede contacten, er kan gebeld worden bij een uitdaging, we nemen elkaar mee als er leerlingen aankomen en ze helpen met subsidies.
- Met het Loket Jeugd hebben we veel contact, de beleidsmedewerker onderwijs denkt heel erg mee, we krijgen alle medewerking, we worden betrokken, de gemeentes doen hun best om wel prognoses te geven.
- De coördinator werkt vanuit de gemeente. We hebben af en toe overleg. Ze ondersteunen bij de uitstroom en het voorbereiden op het beroepsonderwijs, we gaan naar 1 dag stage en de gemeente gaat daarbij ondersteunen.
- De gemeente is intensief betrokken en komt regelmatig op bezoek. Met de komst van de Oekraïners is dat nog meer. Wij krijgen jaarlijks een subsidie van de gemeente om o.a. zwemlessen voor de leerlingen en andere integratieprojecten te betalen. Jaarlijks schrijven we een verantwoording over ons onderwijs.
- Veel contact, eerst ook bij het veiligheidsoverleg, er is overleg over huisvesting, overleg de Oekraïense leerlingen, over verzuim en over VSV.

3.9.3 Samenwerking met Samenwerkingsverband

Op de vraag hoe de rol van het Samenwerkingsverband is, zijn de antwoorden eveneens uiteenlopend. Sommige Samenwerkingsverbanden ondersteunen minimaal, twee locaties geven aan dat het Samenwerkingsverband veel ondersteuning biedt en een paar zitten daar tussenin:

- Deelname aan het Multi disciplinair overleg.
- Ondersteuning bij leerlingen die een boven-schoolse voorziening nodig hebben.
- Sterk samenwerkingsverband dat heel centraal is geregeld en veel ondersteuning biedt, ZAT vanuit het SWV, begeleiding van AMV-ers vanuit het SWV, Schoolleidersoverleg vanuit het SWV, lumpsum op zorgkosten, sterk proactief samenwerkingsverband met een visie op leren in de stad.
- Te klein, terugtrekkend.
- We staan iedere stuurgroep-vergadering op de agenda: Loopt alles? Heb je nog iets nodig (mensen, geld, spullen)? Kunnen andere scholen nog iets bijdragen? Wat zijn de instroomcijfers? Bij meer dan 3 klassen krijgen we een onderwijsassistent bekostigd vanuit het SWV, we hebben een arrangement bij het SWV voor kinderen met een Nederlands paspoort, die geen Nederlands spreken, met een afwijzing bij een reguliere school.
- Is aan het veranderen. Ze gaan een aantal taken overnemen van de coördinator, we zijn een centraal opvangpunt, staan daar wel steeds op de agenda.
- Het samenwerkingsverband is betrokken bij de plaatsing van leerlingen op het pro en in het vso. Onze zorgcoördinator kijkt samen met het samenwerkingsverband wat er nodig is om leerlingen daar geplaatst te krijgen. Zij nemen ook eventuele intelligentietesten af bij onze

leerlingen. Tevens werken we vaak samen en hebben we een adviserende rol als zij op andere scholen aanlopen tegen NT2-leerlingen.

- Indien nodig bij overleg, verder doet het SWV niet veel. Er was even intensief contact i.v.m. Oekraïne. VSO aanvragen.
- Niet goed. De school meldt leerlingen aan waar wat mee is. Dat vindt het SWV lastig. Ze ervaren de ISK leerlingen als extra. Als er een TLV moet worden afgegeven voor een leerling uit het AZC dan moet het SWV blijven betalen als de leerling vertrekt, dus dat doen ze liever niet. Het SWV geeft niet echt adviezen.

3.9.4 Regionaal overleg

Zoals eerder aangegeven hebben de meeste locaties een regionale functie als expertisecentrum.

Wat betreft hun rol in regionaal overleg is de respons van de scholen als volgt:

- Deelnemend.
- We willen een expertisecentrum opstarten.
- We zijn expertisecentrum in de regio.
- De gemeente neemt deel aan regio-overleg en soms ook de locatierector.
- Wij zijn de enige locatie in de regio. Regionaal overleg vindt plaats binnen het SWV.
- 1 á 2 keer per jaar. Dit gaat over aantallen leerlingen en verdelingen en is een gezamenlijk overleg.
- We hebben zelf een regiofunctie. Er komen vragen van andere scholen bij ons.
- De bestuurders hebben regionaal overleg. We hebben wel een regionale functie. Dit betreft vooral expertise-uitwisseling met NT2 coördinatoren en ondersteuningscoördinatoren.
- 1x per jaar met ISK's uit de regio. Wij hebben een aansturende rol daarin, maar we organiseren het om de beurt. We hebben een regionale functie, dus we hebben met 7 á 8 gemeentes te maken, waar contact mee moet worden gelegd over 18-jarigen (inburgering), leerplicht en zorgnetwerken.

3.10 Inzichten

3.10.1 Waar de EOA-scholen trots op zijn

Hoewel scholen vaak geneigd zijn om de focus te leggen op wat nog niet goed gaat, hadden alle geïnterviewden direct een duidelijk antwoord op waar ze trots op zijn. Dat was mooi om te zien, en gaf ook duidelijk weer waar de scholen voor staan.

In het overzicht hieronder staat de kern van wat er is gezegd, met de naam van de locatie erbij. Op die manier weten de locaties welke 'good practices' er bij de andere locaties te halen zijn:

School 1	<ul style="list-style-type: none"> - Leerlingen stromen waar mogelijk intern door - korte lijnen - leerlingen worden gezien en horen erbij - waar mogelijk vaste gezichten voor de leerlingen - leerlingen kunnen waar mogelijk ook opstromen - denken in kansen en mogelijkheden
School 2	<ul style="list-style-type: none"> - de gedrevenheid van de leerlingen - docenten met een hart voor deze doelgroep

	<ul style="list-style-type: none"> - de wil bij docenten om te verbeteren en de schouders eronder te zetten
School 3	<ul style="list-style-type: none"> - wendbaarheid van de school bij groei - kwaliteit van het onderwijs - altijd terugkeren naar de pedagogische opdracht - vergroten van autonomie van mensen, ook van ouders - aandacht voor de missie - mensen die altijd alert zijn
School 4	<ul style="list-style-type: none"> - hoe flexibel het team zich steeds aanpast aan de nieuwe situatie - de bereidheid en de bevologenheid, die ondanks de druk staat als een huis - de diversiteit in de klas.: zoveel nationaliteiten bij elkaar, zonder noemenswaardige schermutselingen
School 5	<ul style="list-style-type: none"> - kwaliteit van het onderwijs en de mensen - de betrokkenheid - samenwerking met alle partijen om ons heen en met andere vo-scholen - afspraken met het mbo over toetsing en doorstroming - veel dingen samen doen en in goed overleg - speciaal NT2-stuk bij de Academie
School 6	<ul style="list-style-type: none"> - goede mensen: bijgeschoold voor NT2 en maken zich daar hard voor, hebben al veel vaardigheden, kunnen goed differentiëren - goede POA's (onderwijsondersteunend personeel) die willen professionaliseren - de uitwisseling tussen klassen waardoor er gedifferentieerd kan worden - enthousiast team
School 7	<ul style="list-style-type: none"> - leerlingen zoveel mogelijk op eigen niveau kunnen helpen - mogelijkheden die we de leerlingen kunnen bieden - opbouw van het rapport - leerlingen een diploma kunnen bieden - LOB programma
School 8	<ul style="list-style-type: none"> - leerlingen worden gezien - leerlingen voelen zich al snel veilig - de groei die teweeg wordt gebracht - het zijn niet de cijfers tellen, maar de menselijke maat - de betrokkenheid en flexibiliteit van het personeel - dat het personeel zich ook thuis en gezien voelt - het opstarten school 4-18 samen met een basisschool
School 9	<ul style="list-style-type: none"> - zijn een hele actieve ISK - een uitgebreide lessentabel met veel vakken - ebben projectweken, kamp, veel activiteiten buiten de school, veel contact buiten school, veel mensen die de school binnenkomen

	<ul style="list-style-type: none"> - hebben een goed team, dat de verantwoordelijkheid pakt, de groei aankan (van 9 naar 16 groepen) dat kan ondersteunen, maatwerk kan leveren, gedifferentieerd kan werken - bestaan al lang (zo'n 40 jaar) en hebben veel ervaring. - doen niet aan wachtlijsten
--	--

3.10.2 Waar de EOA-scholen op willen ontwikkelen

De ontwikkelpunten konden door alle locaties snel worden opgesomd. De meeste scholen konden ook al aangeven hoe ze van plan waren om de genoemde punten verder te gaan ontwikkelen.

Ook hier een overzicht met de namen van de locaties erbij, zodat er eventueel uitgewisseld kan worden:

School 1	<ul style="list-style-type: none"> - nazorg van leerlingen op andere scholen (TOA) - niveaugroepen - vastleggen van gegevens - samenwerken met de buitenwereld
School 2	<ul style="list-style-type: none"> - PTO schrijven voor de NT2 lessen - doorlopende leerlijnen en vakken laten aansluiten bij het vervolgonderwijs - alfabetisering - tweede opvang anderstaligen-plan schrijven - bibliotheek voor deze doelgroep opzetten
School 3	<ul style="list-style-type: none"> - de didactische kant onder de loep nemen - autonomie-vergroterend onderwijs - verantwoording afleggen en zichtbaar maken wat er geleerd is
School 4	<ul style="list-style-type: none"> - pauzeknop; even wat we nu hebben laten landen en gaan monitoren, even uit het 'zorgen dat het loopt' - meer de klas analyseren in plaats van het individu - meer aandacht 'van boven' voor de ISK, want we worden niet altijd begrepen - standaard een flexibele schil hebben, daar zou landelijk meer geld en aandacht naartoe moeten
School 5	<ul style="list-style-type: none"> - meer docenten beschikbaar - nieuwe wet inburgering - scholing - landelijk systeem dat je kinderen lang kunt volgen (zoals bij PRO) en inzage daarin, ook als de leerlingen al van school zijn - AVG afschaffen - wat meer maatwerkexamens - drempelloze instroom op mbo weg - goed rapport - hoe geef je ouders inzicht
School 6	<ul style="list-style-type: none"> - opvang van leerlingen die moeten alfabetiseren - uitstroom verbeteren - meer weten over uitstroommogelijkheden

	<ul style="list-style-type: none"> - netwerk uitbouwen voor stages - integratie binnen de school
School 7	<ul style="list-style-type: none"> - coaching van leerlingen en eigenaarschap naar leerlingen daarmee verplaatsen. - jammer dat het portfolio eruit is gegaan, wens om het terug te laten keren. - training van docenten
School 8	<ul style="list-style-type: none"> - leerlijn NT2 weer scherper in beeld hebben - nog wat meer mensen NT2 opleiding laten volgen - rekenen beter op de rit, - 4-18 ontwikkelen en samenwonen met een basisschool - dramadocent staat door de groei voor de klas, die weer terug en volhouden dat programma gecontinueerd wordt - scholing van onderwijs assistenten op NT2 samen met andere locaties - expertisecentrum worden
School 9	<ul style="list-style-type: none"> - leervorderingen in kaart brengen - omgaan met groei en een groot team: alles vastleggen, expertgroepen van elke methode organiseren met bijbehorende toetsen

3.10.3 Wat de EOA-scholen mee willen geven aan andere EOA-scholen

De locaties konden elkaar voorzien van bruikbare tips die hieronder zijn weergegeven, wederom met de naam van de school erbij, zodat er een mogelijkheid is om navraag te doen:

School 1	<ul style="list-style-type: none"> - deelname aan het project Schoolmaatjes - activiteiten buiten de school doen voor taalverwerving - deelname aan Plusvakken, waar mogelijk
School 2	<ul style="list-style-type: none"> - laat de leerlingen lekker veel de praktische vakken volgen - laat leerlingen meedoen in je school - zorg voor goede scholing
School 3	<ul style="list-style-type: none"> - zet ouders in hun kracht
School 4	<ul style="list-style-type: none"> - bewaar je team, zorg dat je mensen hoort, dat ze niet gefrustreerd raken - tijd en aandacht investeren in je mensen, ga er niet vanuit dat al die hardwerkende mensen dat allemaal maar aankunnen - zorg goed voor je leerlingen
School 5	<ul style="list-style-type: none"> - betrek je gemeente, nodig je wethouders uit, ga om tafel met fractievoorzitters, laat ze praten met nieuwkomers en hogere niveaus, zodat ze zien hoe snel het gaat - maak er in het SWV een ding van, zet EOA op de agenda, investeer als SWV

	<ul style="list-style-type: none"> - investeer in goede mensen: echte NT2-mensen of jonkies die je kunt meenemen - als SWV mensen in dienst nemen als flexibele schil - investeer in tweede opvang anderstaligen
School 6	<ul style="list-style-type: none"> - laat ze niet te lang in een taalklas zitten - probeer leerlingen tussentijds te laten doorstromen als ze het niveau aankunnen, vooral als de groep uit hetzelfde land komt, omdat ze dan in hun moedertaal gaan spreken met elkaar
School 7	<ul style="list-style-type: none"> - ga op de relatie zitten met de leerling, want soms gaat leren niet vanwege de achtergrond - kijk onder water, zie de ijsberg en zorg dat je dat in beeld hebt - let op de formulering van bepaalde dingen die je zegt, woorden die je gebruikt - maak er geen halszaak van als leerlingen in hun eigen taal spreken - sta open voor andere culturen
School 8	<ul style="list-style-type: none"> - haal anderstalige docenten/onderwijsassistenten in huis: dit geeft ruimte en kansen, bijv. doordat ze meerdere talen spreken <p>Wens voor de eigen school: NT2 docenten die al opgeleid zijn</p>
School 9	<ul style="list-style-type: none"> - zorg voor maatwerk - zorg dat je geen wachtlijst hebt - organiseer een reünie met oud-leerlingen en nodig daarbij ook de zittende leerlingen uit - hou contact met ex-leerlingen, bijv. via een aparte Facebook-pagina - zet een onderwijsassistent in die kan helpen met alle vakken als de leerlingen in reguliere klassen binnen de eigen school zitten en vrijstelling hebben van een tweede MVT